

Autismespectrumstoornis bij volwassenen
met normale begaafdheid

ASS: hoe Anders is Anders?

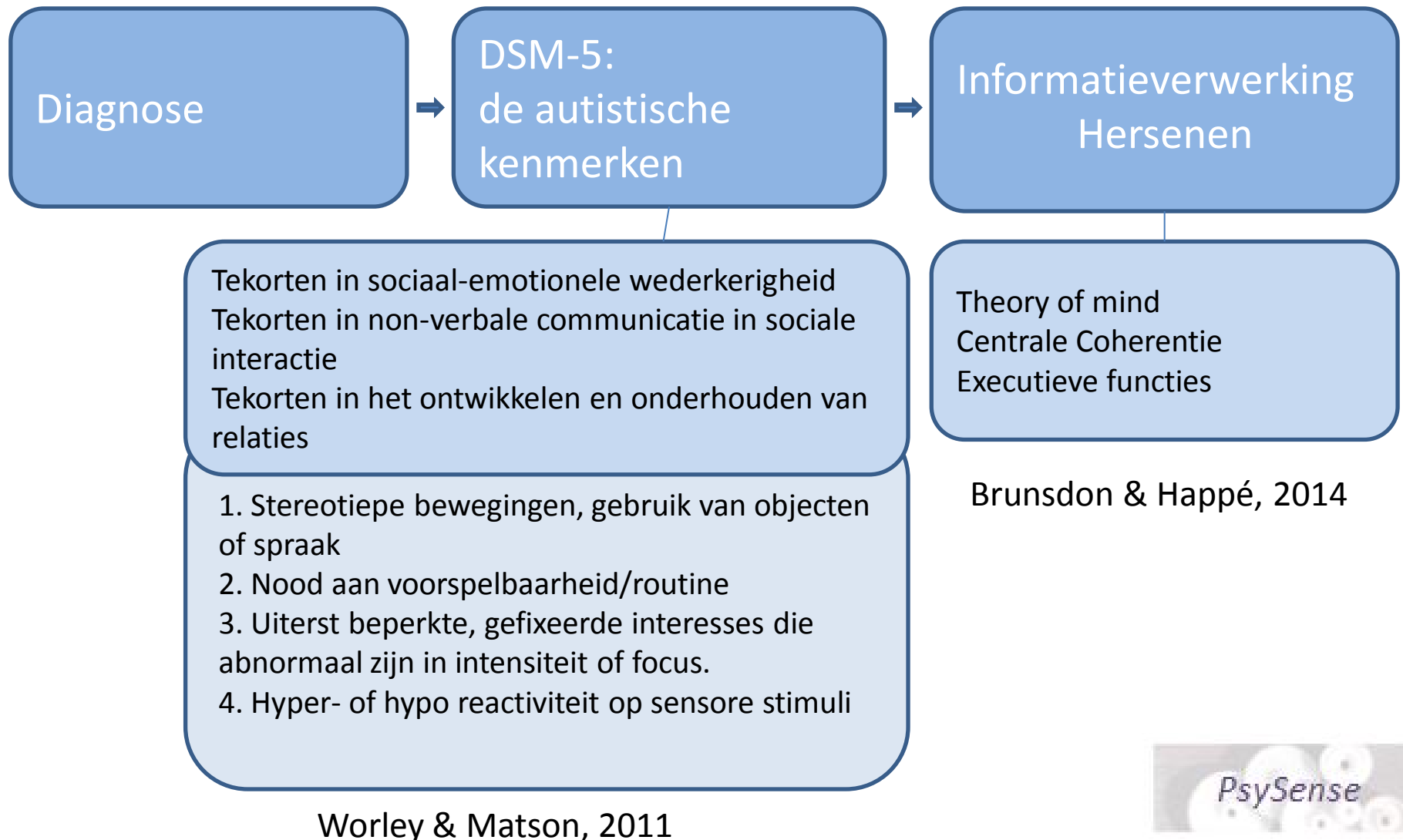
van Gedrag tot diagnostiek

Reden?

- Verklaring zoeken
- Problemen een 'plaats' kunnen geven
- Niet willen of niet kunnen? (Partner)
- Erfelijkheid
- Kennis over mogelijkheden en beperkingen

Diagnose van Gedrag

Protocol

- anamnese
- persoonlijkheidsonderzoek
- intelligentieonderzoek
- neuropsychologisch onderzoek
- neurocognitief onderzoek
- autismespecifieke vragenlijsten

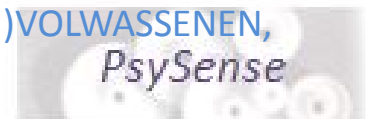
Verschillende domeinen

Multidisciplinair

Aanbevelingen werkgroep SEN autisme, 2007

KWALITEITSBEVORDERING DIAGNOSTIEK AUTISMESPECTRUMSTOORNISSEN BIJ (JONG)VOLWASSENEN,

PsySense

‘ In mijn aanvoelen was het op het moment zelf "lang", maar dat was omdat ik niet kon wachten tot ik de resultaten had. Achteraf beschouwd was het net goed dat het zo uitgebreid was. ‘

‘het proces voelde degelijk aan.’

Wie betrekken?

Hoe zou u het temperament van uw kind in de eerste levensjaren willen omschrijven?

- ☐ prikkelbaar
- ☐ druk / rusteloos
- ☐ normaal
- ☐ makkelijk
- ☐ erg makkelijk
- ☐ sloom

1. Lijkt veel minder op zijn/haar gemak in sociale situaties dan wanneer hij/zij alleen is
2. Zijn/haar gelaatsexpressies komen niet overeen met wat hij/zij zegt
3. Lijkt zelfverzekerd in de omgang met anderen
4. Op stressvolle momenten vertoont hij/zij rigide of weinig flexibele gedragspatronen die eigenaardig lijken
5. Lijkt niet te beseffen wanneer anderen van hem/haar misbruik maken
6. Is liever alleen dan samen met anderen
7. Is zich bewust van wat anderen denken of voelen

Levensgeschiedenis Ontwikkelingsmijlpalen

Vragenlijst ten behoeve van
diagnostisch onderzoek naar
autismespectrumstoornissen
Autisme Team Gelderland (ATG)

Rutter et al, 2003
Bastiaansen et al, 2011
Uitgeverij Hogrefe

“Als kind kon ik me makkelijk redden op de kleuter- en lagere school. Ik speelde met anderen samen, vond het leuk om intensief met onder andere Lego te spelen, te knutselen en om spullen te verzamelen. Behalve dat ik niet eenkennig was, waren er geen aanwijzingen dat er iets aan de hand kon zijn”, zo vertelt een 34-jarige man.”

Esther van Heeswijk

Anamnese heden

Criterium 2: Beperkingen in het non-verbale communicatieve gedrag dat wordt gebruikt in de sociale interactie.

Oogcontact

* Kijkt u anderen aan en kijkt u dan naar de ogen? Heb u moeite met het maken van oogcontact? Kunt u inschatten wanneer oogcontact gepast is? Vind u oogcontact prettig? Kunt u informatie halen uit hoe iemand kijkt? Heeft u ooit commentaar gehad over hoe u oogcontact maakt? Hebt u oogcontact maken moeten leren? Zo ja: hoe heeft u dit geleerd? Heeft dit ooit problemen gegeven? (vb.)

Lichaamstaal / mimiek

* Begrijpt u meestal wat andere mensen met gebaren of mimiek willen zeggen? Gebruikt u zelf gebaren of gezichtsuitdrukkingen in contact met anderen? Krijgt u weleens commentaar dat u moeilijk 'leesbaar' bent in uw gezichtsuitdrukkingen? Geeft dit problemen? (vb.)

Integratie van verbale en non-verbale communicatie

* Hoe is het voor u als iemand verbaal iets anders zegt dan non-verbaal? Bijvoorbeeld wanneer de gezichtsuitdrukking niet klopt bij wat diegene zegt? Geeft dit problemen? (vb.)

---

woorden werden de scores op de Autism Spectrum Quotient (AQ, Baron-Cohen, et al, 2001) gebruikt, een zelf-rapportagevragenlijst bestaande uit 50 items, die standaard in het diagnostiekprotocol is opgenomen. De somscore geeft een indruk van de mate van autistische trekken bij volwassenen met een normale intelligentie. Een score van 32 of hoger zou een bruikbaar afkappunt zijn om personen te onderscheiden met een klinisch significant aantal autistische trekken. In onderzoek van Baron-Cohen et al, (2001) behaalde 80% van de onderzochte mensen met de stoornis van Asperger en hoogfunctionerend autisme een score van 32 of hoger, tegenover 2% van de mensen uit de controlegroep. Op grond van recent

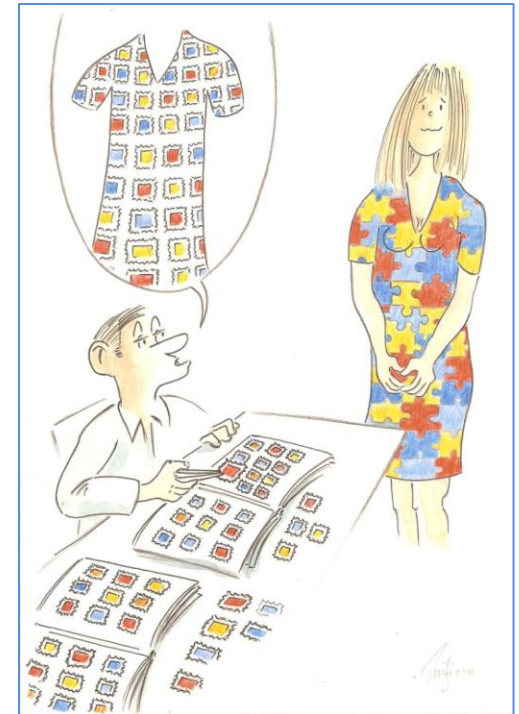
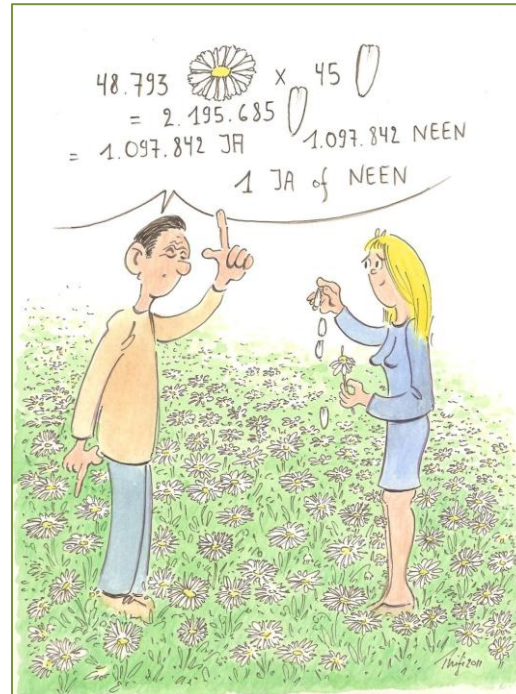
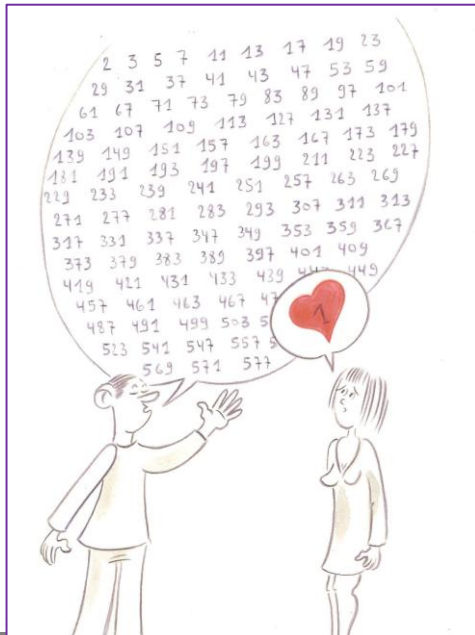
Autisme quotiënt

Eenzijdig?
Introspectie?
Verbaliteit?
Suggestie?

Baron-Cohen, 2001
Horwitz ea, 2005
Spek, 2011

Hetero-anamnese

‘Een duidelijker beeld hebben van wat ik wel en niet van mijn partner kan verwachten, hangt voor mij samen met een duidelijker perspectief.’

‘Eindelijk weten waar ik aan toe ben, eindelijk kunnen begrijpen waarom mijn man op een bepaalde wijze reageert op mij, op anderen, in situaties, op prikkels in plaats van schuldgevoelens bij mij om wat in relatie gebeurde.’

Sensorisch profiel

Adolescent en Adults Sensory Profile

	veel minder dan de meeste mensen minder dan de meeste mensen even vaak meer dan de meeste mensen veel meer dan de meeste mensen				
Gebrekkige registratie	15-18	19-23	24-35	36-44	45-75
prikkels zoekend	15-35	36-42	43-56	57-62	63-75
sensorische gevoeligheid	15-18	19-25	26-41	42-48	49-75
Prikkels vermijdend	15-19	20-26	27-41	42-49	50-75

Verheijen, 2008
Crane et al, 2009

Uitgeverij Pearson

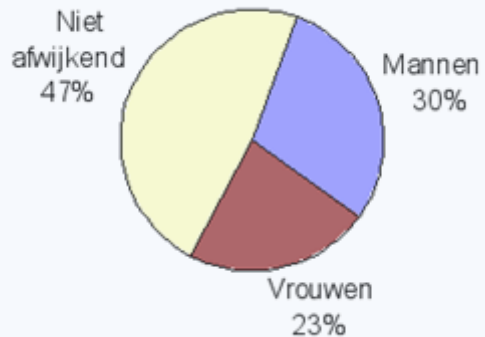

Persoonlijkheidsonderzoek

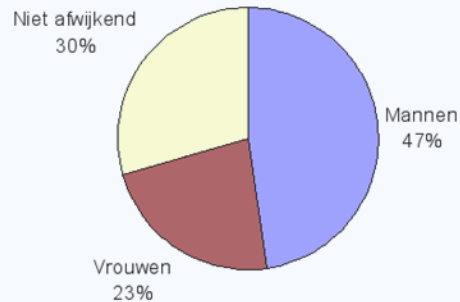
MMPI- 2

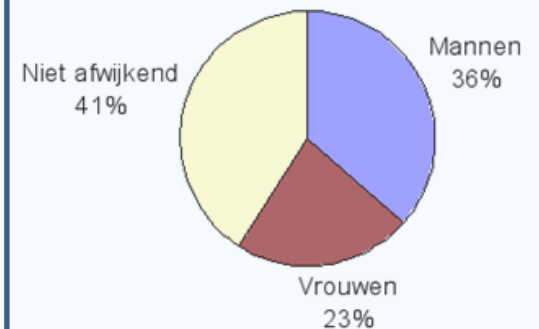
depressie

paranoia

sociale introvertheid

Persoonlijkheidsonderzoek

Zin Aanvul Test

De toekomst ....komt eraan.

Het donker ...hoort bij de nacht.

's Nachts ....is het donker.

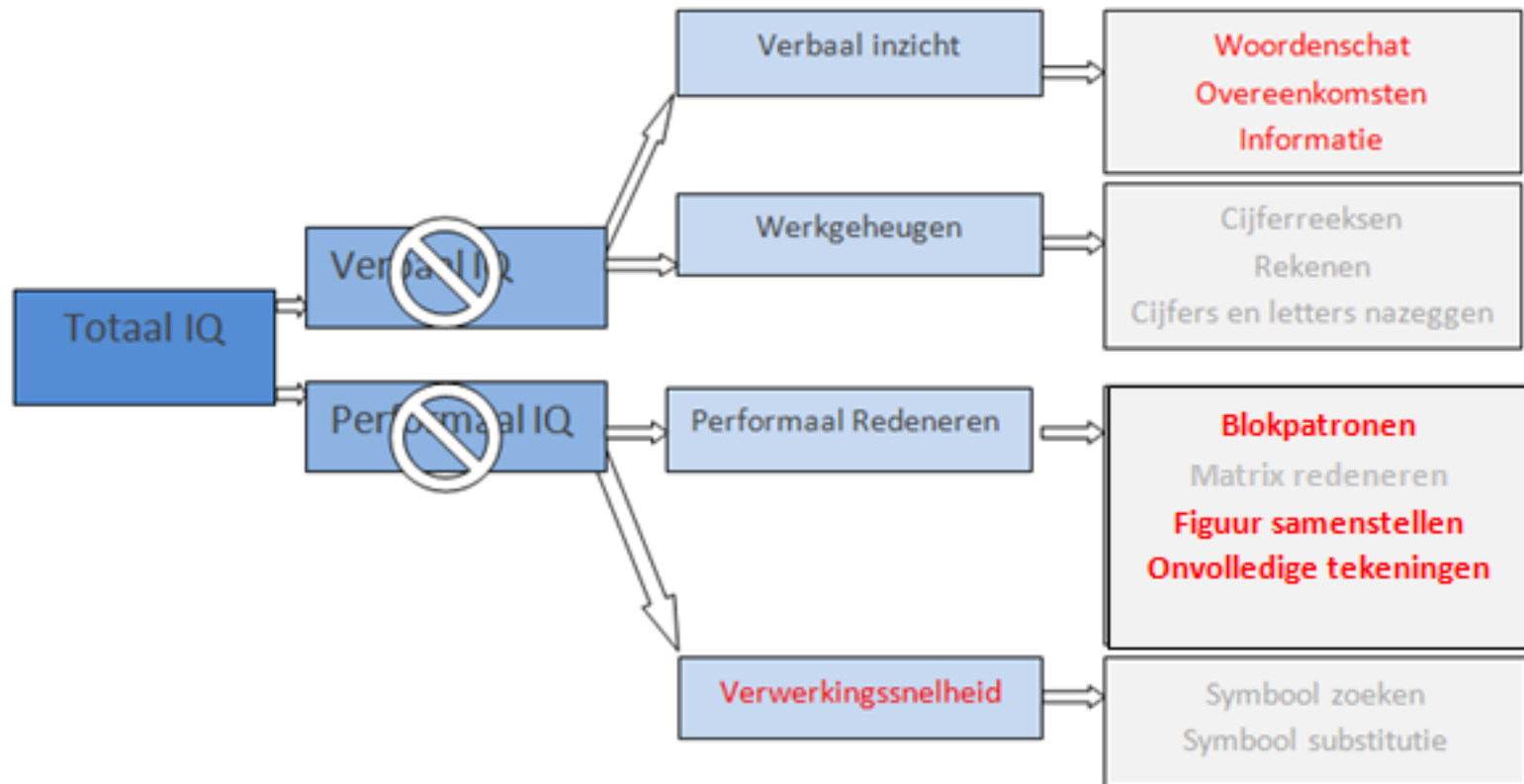
Mijn hoofd ... staat op mijn schouders.

Mijn ogen ... zijn blauw.

Ik voel me op mijn gemak ... als alles gedaan en betaald is.

Intelligentieonderzoek

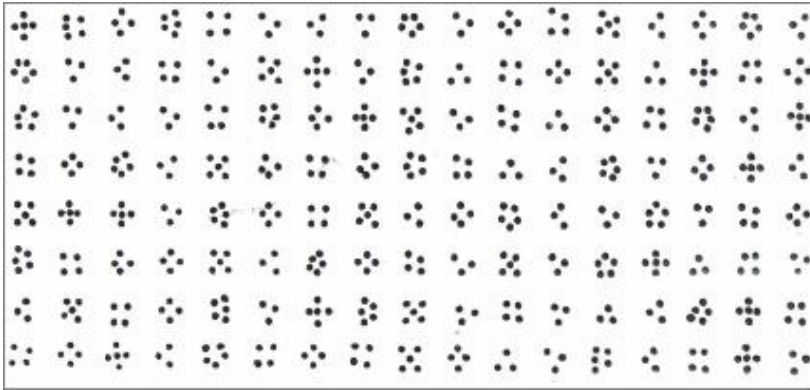
Wechsler Adults Intelligence Scale IV-NL

Concentratie

Bourdon – Wiersma test

STROOP kleuren test

“Heb ik er toch nog 5 gemist?!”

Cognitieve theorieën

Theory Of Mind

- Karel, 23 jaar oud, zit al maanden zonder werk. Vandaag heeft hij goede hoop dat hier een einde aan komt, want hij is onderweg naar een sollicitatiegesprek voor een baan die hem op het lijf geschreven is. Terwijl hij in de lift naar boven staat zegt een vreemde met een vriendelijke stem "Aangenaam weer buiten, is het niet?" A B C D
- Juist op dat moment ziet Karel zijn spiegelbeeld in de spiegel bij de liftknopjes en het valt hem op dat zijn haar een beetje vreemd piekerig is. Hij draait zich om naar de vriendelijke vreemdeling en vraagt: "Heeft u wellicht een kam die ik even kan lenen, alstublieft?" A B C D
- Paul, 23 jaar oud, heeft een klein bedrijfje, waar hij oud meubilair herstelt. Soms vraagt een klant wel eens om thuis wat te komen repareren. Een oudere dame belt hem op en merkt Paul, dat hij vergeten heeft de naam van de klant te vragen. Hij vraagt de naam van de klant en de dame zegt: "Isabel." Paul voelt zich een beetje ongemakkelijk en zegt: "Isabel, dat is een mooie naam. Het is een beetje vreemd, maar ik heb nog nooit iemand met zo'n naam ontmoet. Het is een beetje vreemd, maar ik heb nog nooit iemand met zo'n naam ontmoet." A B C D
- De mevrouw begroet hem als hij aankomt en Paul zich schaamt, dat hij haar naam niet herinnert. Hij zegt: "Isabel, dat is een mooie naam. Het is een beetje vreemd, maar ik heb nog nooit iemand met zo'n naam ontmoet." B C D
- Hij ontdekt daarin een paar brieven, gericht zonder verder iets aan te raken weer dicht en ziet er keurig uit, hoeveel ben ik je schuldig, Isabel." A B C D

Dewey Story Test

Kan, 2007

Baron-Cohen, 2001

Dewey, 1991

Happe, 1994

Reading the mind in the eyes test

Cognitieve theorieën

Theory Of Mind

IOA | Inventarisatielijst Omgaan met Anderen

afname en gesprek...

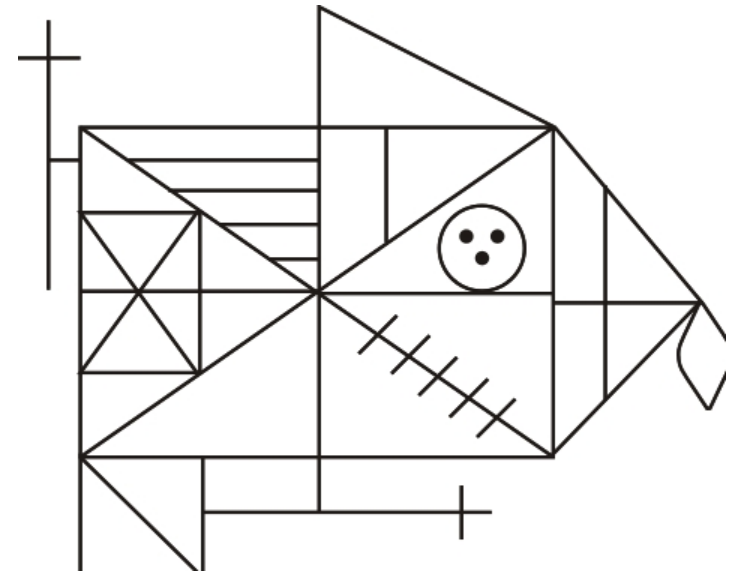
Ik probeer de laatste 2 weken er op te letten om positief te zijn tov mijn vrouw. Het lukt me om op regelmatige tijdstippen complimenten te geven en positief over eventuele veranderingen mee te praten. Ik moet er wel serieus mijn hoofd bijhouden, beredeneren van wat moet ik wanneer zeggen.

Dam-Baggen, Kraaimaat, 2004
Vermeulen, 2000

Cognitieve theorieën

Executieve functies

Complexe figuur Rey

Tower of Hanoi

“Alhoewel ik zelf heel chaotisch ben probeer ik in het dagelijkse leven een veel strakkere planning aan te houden om de stress tot een minimum te beperken”

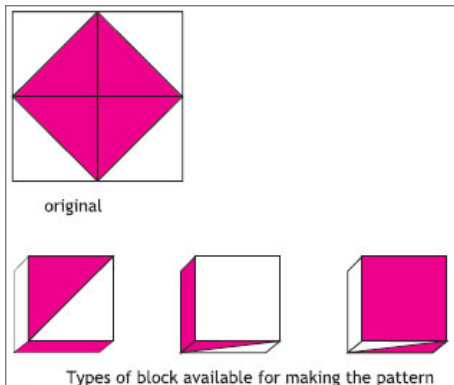
“Ik probeer een reeks noodoplossingen klaar te hebben voor de dagen dat ik blokkeer of overprikkeld raak, vb eten in de diepvries steken, boterhammen voor de kinderen zitten per dag en per aantal sneetjes in de diepvries,.. zodat ik dan op die momenten niet per se boodschappen hoeft te doen”

Cognitieve theorieën

Centrale Coherentie

“ Bij teveel informatie voelt het alsof ik in een luchtbel komt, en er niets anders meer binnen kan”

**Amsterdam
in de
de herfst**

(dit is GEEN grap)

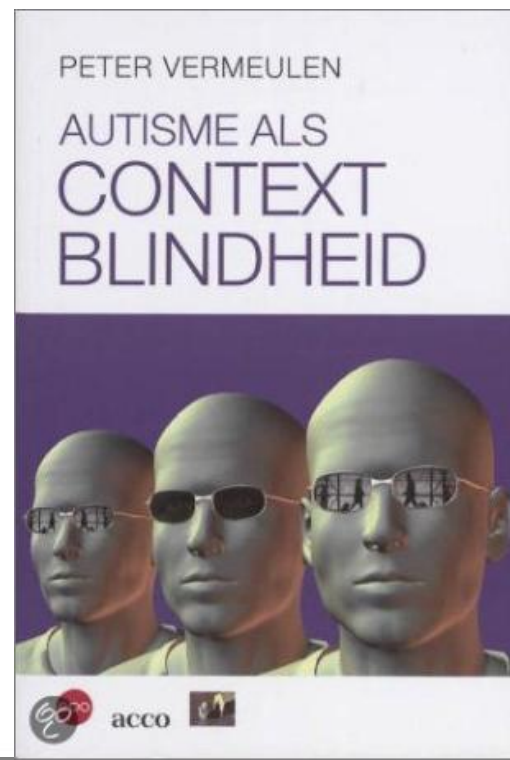
Vlgones een oznrdeek op een Eglnese uvinretsiet mkaat het neit uit in wlkee vloogdre de ltteers in een wrood saath, het einge wat blegnaijrk is is dat de eretse en de ltaatse ltteer op de jiuatse patals saath. De rset van de ltteers mgoen wllikueirg gpletaast wdoren en je knut vrelvogens gwoeon lzeen wat er saatt. Dit kmot odmat we neit ekle ltteer op zcih lzeen maar het wrood als gheel.

Contextgevoeligheid

Tranen op iemands wang kunnen verdriet betekenen, maar ook blijdschap, opluchting of een allergische reactie. Een glimlach & knipoog van een meisje op de trein kan een teken van waardering zijn, een signaal van verliefdheid, een vraag om aandacht, een verlegen verzoek.

www.tistje.be

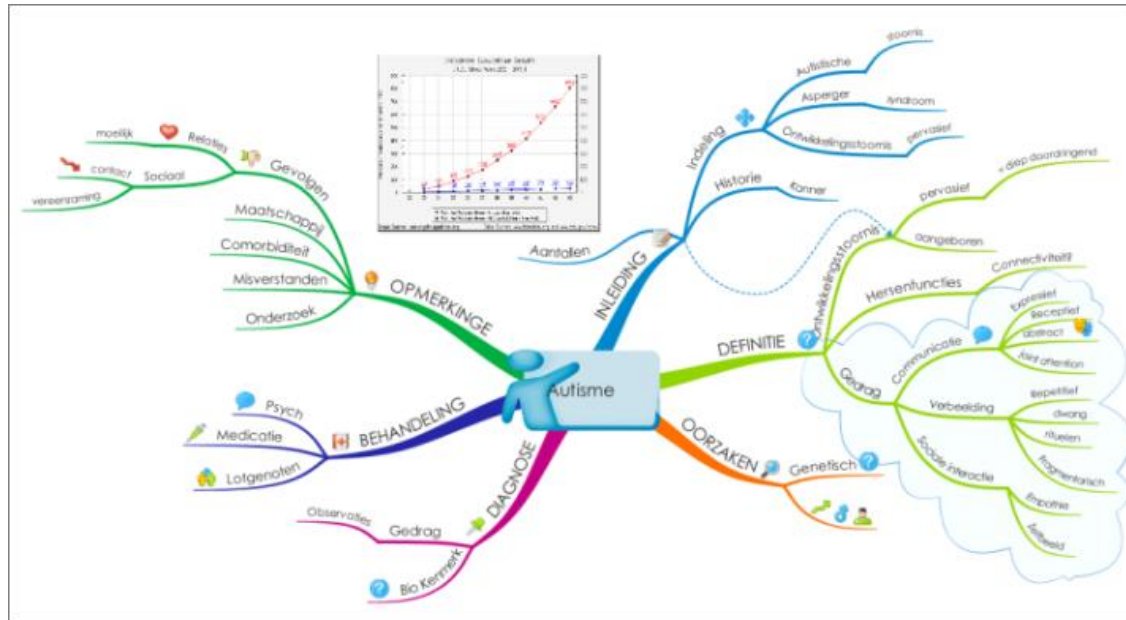
Observatie

- ✓ Intonatie, oogcontact, mimiek
- ✓ Communicatiethema's
- ✓ Manier van antwoorden op vragen (kort, rechtlijnig, ...)
- ✓ Sociale interactie
- ✓ Humor
- ✓ Afstand/nabijheid
- ✓ ....

Adviesgesprek

Liever later dan nu?!
Liever lezen dan luisteren!?

Spek, 2013
Van der Meijden, 2009

“Door er veel over te lezen voel ik me nu ook minder alleen, voel ik me beter begrepen”

“De diagnose was voor mij zinvol op meerdere niveaus maar in de eerste plaats een bevestiging van wat ik al 30 jaar wist, nl dat ik anders ben”

Hoe anders kan sociaal gedrag zijn?